

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

પી. નક્ષત્રભલ

વિરુદ્ધ

રાજ્ય, પ્રતિનિધિત્વ પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર દ્વારા

(ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૭૫૮-૭૭૦/૧૯૯૯)

૯ ઓગસ્ટ, ૧૯૯૯

[કે. ટી. થોમસ અને એમ. બી. શાહ, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ફોજદારી કાયદો:

પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮:

કલમ ૧૩(૧)(ઈ) – તે હેઠળનો ગુનો – ઠેરવ્યું: અ-દુષ્પ્રેરણીય નથી – તેથી, સરકારી કર્મચારી સાથે બિન-સરકારી વ્યક્તિ સામે પણ ટ્રાયલ ચલાવી શકાય છે.

કલમ ૧૩(૧)(ઈ) સ્પષ્ટીકરણ – સંપત્તિ – તેનો કબજો – આવકના

જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં અપ્રમાણસર – ઠેરવ્યું: આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કોઈપણ કાયદેસરનો સ્ત્રોત હોવો જોઈએ – આવી આવકની પ્રાપ્તિની જાણ સરકારી કર્મચારી દ્વારા તેને લાગુ પડતા કાયદા અનુસાર કરવામાં આવેલી હોવી જોઈએ.

કલમ ૧૩(૧)(ઈ) – તે હેઠળનો ગુનો – તેના ઘટકો – પુરાવાનો બોજો – ઠેરવ્યું: (૧) આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં અપ્રમાણસર અને (૨) સરકારી કર્મચારી તેનો હિસાબ આપવામાં અસમર્થતા – પ્રથમ ઘટક અંગે પુરાવાનો બોજો ફરિયાદપક્ષ પર છે અને બીજા પર સરકારી કર્મચારી પર છે.

ભારતનું બંધારણ, ૧૯૫૦: અનુચ્છેદો ૧૩૬ અને ૧૪૧.

એસએલપી – તે ફગાવી દેવી – અસર – ઠેરવ્યું: પડકારવામાં આવેલા નિર્ણયમાં પ્રતિપાદિત કાયદાની બહાલી સમાન નથી.

પદ્ધતિ અને પ્રક્રિયા:

છૂટછાટ/સ્વીકૃતિ – કાનૂની મુદ્દા પર – તેમાંથી પીછેહઠ કરવી – માન્યતા – ઠેરવ્યું: પક્ષકાર આવી છૂટછાટ/સ્વીકૃતિ પાછી ખેંચી શકે છે અથવા તેમાંથી પીછેહઠ કરી શકે છે.

ભૂતપૂર્વ કેટલાક મંત્રીઓ સામે સ્પેશિયલ કોર્ટ સમક્ષ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુના માટે, અન્ય બાબતો

સાથે, કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી. તેમના પર એવા આધાર પર આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો કે તેઓ સંબંધિત સમય દરમિયાન સરકારી કર્મચારી હતા અને દરેકે પોતાની આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં અપ્રમાણસર સંપત્તિ એકઠી કરી હતી, જેનો તેઓ હિસાબ આપવામાં અસમર્થ હતા. પરંતુ આવા તમામ કેસોમાં તેમના કેટલાક સગાં-સંબંધીઓ સામે પણ પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૧૦૯ સાથે વંચાણે લેતાં સદરહુ ગુનાનો સામનો કરવા માટે સહ-આરોપી તરીકે કાર્યવાહી કરવામાં આવી રહી હતી.

અપીલકર્તાઓ – ભૂતપૂર્વ મંત્રીઓના સગાં-સંબંધીઓ – એ તેમની સામેની કાર્યવાહીને પડકારતી અરજીઓ હાઇકોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરી હતી, જે ફગાવી દેવામાં આવી હતી. હાઇકોર્ટ સમક્ષ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયાને સામાવાળા બનાવવામાં આવ્યા હતા, જેમણે અપીલકર્તાઓ દ્વારા સમર્થન કરાયેલી કાનૂની સ્થિતિ સ્વીકારી લીધી હતી.

અપીલકર્તા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળનો ગુનો બિન-સરકારી વ્યક્તિઓ દ્વારા દુષ્પ્રેરણા કરી શકાય તેવો નથી અને તેથી, અપીલકર્તાઓ સામે સરકારી કર્મચારીઓ સાથે ટ્રાયલ ચલાવી શકાય નહીં.

સામાવાળા વતી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે હાઇકોર્ટે અગાઉના કેસમાં ઠેરવ્યું હતું કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુનાની બિન-સરકારી વ્યક્તિ દ્વારા દુષ્પ્રેરણા થઈ શકે છે અને આ કોર્ટે ઉપરોક્ત નિર્ણયને

પડકારતી સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન ફગાવી દીધી હતી.

અપીલો ફગાવી દેતાં, આ કોર્ટે

ઠેરવ્યું : ૧.૧. પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) અન્ય લોકો સાથેના કાવતરામાં અથવા પી.સી. એક્ટ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર "કોઈપણ ગુના" ના દુષ્પ્રેરણ દ્વારા આચરવામાં આવેલા ગુનાઓને આવરી લે છે. જો પી.સી. એક્ટ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર "કોઈપણ ગુના" નું આવું કાવતરું અથવા દુષ્પ્રેરણ "માત્ર" સ્પેશિયલ જજ દ્વારા જ ટ્રાયલ ચલાવી શકાતું હોય, તો ગુનાની ટ્રાયલના હેતુ માટે દુષ્પ્રેરક અથવા કાવતરાખોરને દોષિત સરકારી કર્મચારીથી અલગ કરી શકાય તેવી કલ્પના અશક્ય છે. જો પી.સી. એક્ટ હેઠળ સરકારી કર્મચારી કોઈપણ ગુનો આચરે તે માટેની ફોજદારી કાવતરાનો કોઈ બિન-સરકારી વ્યક્તિ પણ સભ્ય હોય, અથવા જો આવી બિન-સરકારી વ્યક્તિએ સરકારી કર્મચારી આચરે છે તેવા કોઈપણ ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કર્યું હોય, તો આવી બિન-સરકારી વ્યક્તિ પણ આ બાબતમાં હકુમત ધરાવતા સ્પેશિયલ જજની કોર્ટ સમક્ષ સરકારી કર્મચારી સાથે ટ્રાયલ ચલાવવા માટે જવાબદાર છે. [૧૪૦-જી-અચ; ૧૪૧-એ]

૧.૨. એ સાચું છે કે કલમ ૧૧ એ કલમ ૮ અને કલમ ૯ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ગુનાઓના દુષ્પ્રેરણના કેસ સાથે સંબંધિત છે, અને એ પણ સાચું છે કે કલમ ૧૨ ખાસ કરીને કલમ ૭ અને ૧૧ હેઠળના ગુનાઓના દુષ્પ્રેરણના કેસ સાથે સંબંધિત છે. પરંતુ પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩ માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ ગુનાના

દુષ્ક્રેમણની પી.સી. એક્ટ પરિકલ્પના કરતો નથી તેવું માનવા માટેનો તે કોઈ આધાર નથી. [૧૪૧-એફ]

૨. પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) ના સ્પષ્ટીકરણ મુજબ, કોર્ટને સંતોષ આપવાના હેતુ માટે સરકારી કર્મચારીની "આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો" "કોઈપણ કાયદેસરનો સ્ત્રોત" હોવો જોઈએ. કાયદેસરનો સ્ત્રોત હોવા ઉપરાંત સ્પષ્ટીકરણ વધુમાં આદેશ આપે છે કે સંબંધિત સમયે આવા સરકારી કર્મચારીને લાગુ પડતા કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર આવી આવકની પ્રાપ્તિની જાણ સરકારી કર્મચારી દ્વારા કરવામાં આવી હોવી જોઈએ. તેથી સરકારી કર્મચારી હવે કાયદેસર રીતે પ્રતિબંધિત અન્ય સ્ત્રોતો દર્શાવીને પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) ની પકડમાંથી છટકી શકતો નથી, ભલે આવા સ્ત્રોતો પેટા-કલમની કલમો (એ) થી (ડી) ના દાયરા બહાર હોય. [૧૪૪-એ-બી]

૩. આમ, ગુનાના સ્ફટિકીકરણ માટે બે પૂર્વધારણાઓ એકસાથે જોડાવી જોઈએ, એટલે કે, સરકારી કર્મચારીની આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં અપ્રમાણસર મિલકત અથવા સંસાધનોનો કબજો અને સરકારી કર્મચારી તેનો હિસાબ આપવામાં અસમર્થતા. પ્રથમ અંગ અંગે પુરાવાનો બોજો ફરિયાદપક્ષ પર છે જ્યારે બીજા અંગને સાબિત કરવાની જવાબદારી સરકારી કર્મચારી પર છે. [૧૪૨-ડી-ઈ]

એમ. કિષ્ના રેડ્ડી વિરુદ્ધ સ્ટેટ ડેપ્યુટી સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ,
(૧૯૯૨) ૪ એસસીસી ૪૫, આધાર રાખ્યો.

જ. સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન ફગાવી દેવાથી તે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન દ્વારા પડકારવામાં આવેલા નિર્ણયમાં પ્રતિપાદિત કાયદાની બહાલી સમાન રહેશે નહીં. [૧૩૯-સી]

ઇન્ડિયન ઓઈલ કોર્પોરેશન લિ. વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ બિહાર, [૧૯૮૬] ૪ એસસીસી ૧૪૬; યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ ઓલ ઇન્ડિયા સર્વિસીસ પેન્શનર્સ એસોસિએશન, [૧૯૮૮] ૨ એસસીસી ૫૮૦ અને સુપ્રિમ કોર્ટ એમ્પ્લોઈઝ વેલફેર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [૧૯૮૯] ૪ એસસીસી ૧૮૭, આધાર રાખ્યો.

પ. કાનૂની મુદ્દા પર કોર્ટમાં એકવાર કરવામાં આવેલી છૂટછાટ/સ્વીકૃતિ પાછી ખેંચવી અથવા તેમાંથી પીછેહઠ કરવી રાજ્ય અથવા યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અથવા તો ખાનગી પક્ષકાર માટે પણ ખુલ્લું છે. પ્રથમ, કારણ કે સંબંધિત પક્ષકાર, તે મુદ્દાની પુનર્વિચારણા પર, એક અલગ અર્થઘટનને વધુ યોગ્ય ગણી શકે છે. બીજું, વૈધાનિક જોગવાઈનું અર્થઘટન મુકદ્દમામાં કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વલણ પર સંપૂર્ણપણે નિર્ભર રહી શકે નહીં. ત્રીજું, વૈધાનિક જોગવાઈ પર મૂકવામાં આવનાર સાચા અર્થઘટન સુધી પહોંચવામાં કોર્ટને મદદ કરવા માટે પક્ષકારોને મુક્ત રાખવા જોઈએ. કાનૂની અર્થઘટન પરના તે વલણ સાથે તેઓને બાંધી શકાય નહીં, જે તેઓએ ચોક્કસ સમયે અપનાવ્યું હતું કારણ કે વધુ પરિપક્વ વિચારો પછીના તબક્કે સમાન વિષય પર વધુ પ્રકાશ ફેંકી શકે છે. [૧૩૯-જી; ૧૪૦-એ]

ફોજદારી અપીલ હકુમત : ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૭૫૮-૭૭૦/૧૯૯૯.

મદ્રાસ હાઈકોર્ટના સીઆરએલ. આર.સી. નં. ૧૯૦/૯૮, ૩૧૪-૩૧૫/૯૮, ૪૪૨-૪૪૯, ૪૯૦-૪૯૧/૧૯૯૮ માં તારીખ ૨૫.૧.૯૯ ના ચુકાદા અને હુકમમાંથી.

કે.કે. વેણુગોપાલ, કે.વી. વેંકટરમણ, કે.વી. વિશ્વનાથન અને એન. જોથી, કુંવર અજીત એમ. સિંહ, અપીલકર્તા તરફે.

શાંતિ ભૂષણ, વી.આર. રેડ્ડી, એન. નટરાજન, આર. મોહન, આર. ષણ્મુગસુંદરમ અને વી.જી. પ્રગાસમ, સામાવાળાઓ તરફે.

કોર્ટનો ચુકાદો થોમસ, ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

પરવાનગી આપવામાં આવી.

ભૂતપૂર્વ મુખ્યમંત્રી શ્રીમતી જયલલિતાના નેતૃત્વ હેઠળના તમિલનાડુ સરકારના મંત્રીમંડળના કેટલાક ભૂતપૂર્વ મંત્રીઓ સામે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ (સંક્ષિપ્તમાં "પી.સી. એક્ટ") ની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુના માટે, અન્ય બાબતો સાથે, ચોક્કસ સ્પેશિયલ કોર્ટ સમક્ષ કાર્યવાહી ચલાવવામાં આવી રહી છે. તમિલનાડુ વિધાનસભાના ભૂતપૂર્વ સ્પીકર (જ્યારે શ્રીમતી જયલલિતા મુખ્યમંત્રી હતા ત્યારે) પણ સમાન આરોપનો સામનો કરી રહ્યા છે. તેમના પર એવા આધાર પર આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે કે તેઓ સંબંધિત સમય

દરમિયાન સરકારી કર્મચારી હતા અને દરેકે પોતાની આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં અપ્રમાણસર સંપત્તિ એકઠી કરી છે, જેનો તેઓ હિસાબ આપવામાં અસમર્થ છે.

પરંતુ આવા તમામ કેસોમાં, તેમના કેટલાક સગાં-સંબંધીઓ સામે પણ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ (સંક્ષિપ્તમાં "પીનલ કોડ") ની કલમ ૧૦૯ સાથે વંચાણે લેતાં સદરહુ ગુનાનો સામનો કરવા માટે સહ-આરોપી તરીકે કાર્યવાહી કરવામાં આવી રહી છે. અહીંના અપીલકર્તાઓ તે તમામ સગાં-સંબંધીઓ છે જેમના સામે સંબંધિત સરકારી કર્મચારી સાથે મળીને સદરહુ ગુનાઓ માટે કાર્યવાહી કરવામાં આવી રહી છે. તેઓએ આરોપ ઘડતા પહેલાં મુક્તિ માટે વિવિધ આધારો પર સ્પેશિયલ કોર્ટ સમક્ષ પ્રારંભિક વાંધાઓ ઉઠાવ્યા હતા, પરંતુ કોર્ટે આવા તમામ વાંધાઓ ફગાવી દીધા હતા. તેઓએ આવા હુકમો સામે મદ્રાસ હાઈકોર્ટનો સંપર્ક કર્યો હતો, પરંતુ વિદ્વાન સિંગલ જજે, જેમણે સમાન કાર્યવાહીમાંથી ઉદ્ભવતી અન્ય કેટલીક અરજીઓ સાથે આ અરજીઓની સંયુક્ત સુનાવણી કરી હતી, એક સામાન્ય હુકમ દ્વારા તમામ અરજીઓ ફગાવી દીધી હતી, જેને હવે આ અપીલોમાં પડકારવામાં આવી છે.

અપીલકર્તાઓએ, આ અપીલોમાં, તેમની રજૂઆતોને એ પ્રશ્ન પૂરતી મર્યાદિત રાખી છે કે શું પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) સાથે વંચાણે લેતાં પીનલ કોડની કલમ ૧૦૯ હેઠળના ગુના માટે સરકારી કર્મચારીઓ સાથે તેમની સામે કાર્યવાહી કરવા તેઓ જવાબદાર છે કે કેમ. અપીલકર્તાઓ તરફથી દલીલ

કરતાં વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે.કે. વેણુગોપાલે વ્યાપકપણે પોતાનો મુદ્દો રજૂ કર્યો કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળનો ગુનો અ-દુષ્પ્રેરણીય છે, કારણ કે ગુનાનો મુખ્ય સાર સરકારી કર્મચારી વધારાની સંપત્તિનો હિસાબ આપવામાં નિષ્ફળ જવું તે છે જે અન્ય કોઈ કદાચ કરી શકે નહીં.

સામાવાળા – તમિલનાડુ રાજ્યે મદ્રાસ હાઈકોર્ટના વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા તારીખ ૧૭-૬-૧૯૮૮ ના રોજ આપવામાં આવેલા નિર્ણયની નકલ રજૂ કરી છે, જેમાં પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ (સંક્ષિપ્તમાં "જૂનો પી.સી. એક્ટ") ની કલમ ૫(૧)(ઈ) હેઠળ જ્યારે સમાન પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થયો ત્યારે વિચારણા કરવામાં આવી હતી જેમાં ઠેરવવામાં આવ્યું હતું કે "અપ્રમાણસર સંપત્તિ મેળવવાનો અને તેના કબજામાં હોવાનો ગુનો અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા દુષ્પ્રેરણા કરી શકાય છે જેમાં સરકારી કર્મચારી ન હોય તેવી વ્યક્તિનો પણ સમાવેશ થાય છે". સામાવાળા દ્વારા નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો હતો કે ઉપરોક્ત નિર્ણયને એક સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ પડકારવામાં આવ્યો હતો અને તારીખ ૧૪-૧૨-૧૯૮૮ ના રોજ આ કોર્ટે સદરહુ પિટિશન ફગાવી દીધી હતી. શ્રી કે.કે. વેણુગોપાલે યોગ્ય રીતે એવી દલીલ કરી છે કે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન ફગાવી દેવાથી તે સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન દ્વારા પડકારવામાં આવેલા નિર્ણયમાં પ્રતિપાદિત કાયદાની બહાલી સમાન રહેશે નહીં. ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિ સારી રીતે સુસ્થાપિત જણાય છે. જુઓ ઇન્ડિયન ઓઇલ કોર્પોરેશન લિ. વિરુદ્ધ સ્ટેટ ઓફ બિહાર, [૧૯૮૬] ૪ એસસીસી ૧૪૬ અને યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ

ઓલ ઇન્ડિયા સર્વિસીસ પેન્શનર્સ એસોસિએશન, [૧૯૮૮] ૨ એસસીસી ૫૮૦ અને સુપ્રિમ કોર્ટ એમ્પ્લોઈઝ વેલફેર એસોસિએશન વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા, [૧૯૮૯] ૪ એસસીસી ૧૮૭.

સામાવાળા – રાજ્ય વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાંતિ ભૂષણે રજૂઆત કરી હતી કે એવો મુદ્દો રજૂ કરવો જોખમી હશે કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળનો ગુનો અ-દુષ્પ્રેરણીય છે કારણ કે બિન-સરકારી વ્યક્તિ જે સદરજુ ગુનો આચરવામાં સક્રિયપણે મદદ કરે છે અને સુવિધા પૂરી પાડે છે તે મુક્તિ સાથે ખુલ્લેઆમ ફરશે. વિદ્વાન વકીલે આ મુદ્દો સાબિત કરવા માટે કેટલાક ઉદાહરણો દર્શાવ્યા કે આવો ગુનો અન્ય લોકો દ્વારા સ્પષ્ટપણે દુષ્પ્રેરણા કરી શકાય તેવો છે અને દુષ્પ્રેરકોને કાયદાની પહોંચથી અળગા રાખી શકાય નહીં.

મદ્રાસ હાઈકોર્ટ સમક્ષ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયાને સામાવાળા બનાવવામાં આવ્યા હતા અને ભારત સરકારના એક અંડર સેક્રેટરીએ તારીખ ૧-૧૨-૧૯૯૮ ના રોજ તેમાં સોગંદનામું દાખલ કરીને અપીલકર્તાઓ દ્વારા સમર્થન કરાયેલી કાનૂની સ્થિતિ સ્વીકારી લીધી હતી. પરંતુ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વતી હવે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી વી.આર. રેડ્ડીએ તમિલનાડુ રાજ્ય દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વલણને ભારપૂર્વક સમર્થન આપ્યું હતું. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયાના આ વલણ પર ભવાં ચડાવી શકાય નહીં, કારણ કે, કાનૂની મુદ્દા પર કોર્ટમાં એકવાર કરવામાં આવેલી છૂટછાટ/સ્વીકૃતિ પાછી ખેંચવી અથવા તેમાંથી પીછેહઠ કરવી રાજ્ય અથવા યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અથવા તો ખાનગી પક્ષકાર

માટે પણ ખુલ્લું છે. પ્રથમ, કારણ કે સંબંધિત પક્ષકાર, તે મુદ્દાની પુનર્વિચારણા પર, એક અલગ અર્થઘટનને વધુ યોગ્ય ગણી શકે છે. બીજું, વૈધાનિક જોગવાઈનું અર્થઘટન મુકદ્દમામાં કોઈપણ પક્ષકાર દ્વારા અપનાવવામાં આવેલા વલણ પર સંપૂર્ણપણે નિર્ભર રહી શકે નહીં. ત્રીજું, વૈધાનિક જોગવાઈ પર મૂકવામાં આવનાર સાચા અર્થઘટન સુધી પહોંચવામાં કોર્ટને મદદ કરવા માટે પક્ષકારોને મુક્ત રાખવા જોઈએ. કાનૂની અર્થઘટન પરના તે વલણ સાથે તેઓને બાંધી શકાય નહીં, જે તેઓએ ચોક્કસ સમયે અપનાવ્યું હતું કારણ કે વધુ પરિપક્વ વિચારો પછીના તબક્કે સમાન વિષય પર વધુ પ્રકાશ ફેંકી શકે છે.

અપીલકર્તાઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલી દલીલની ચર્ચા કરતાં પહેલાં અમે નિર્દેશ કરી શકીએ છીએ કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૪ પી.સી. એક્ટની કલમ ૩(૧) માં નિર્દિષ્ટ ગુનાઓની ટ્રાયલ ચલાવવા માટે પી.સી. એક્ટ હેઠળ નિયુક્ત કરાયેલા સ્પેશિયલ જજોને વિશિષ્ટ હકુમત પ્રદાન કરે છે. આવી હકુમતની વિશિષ્ટતાને સમજવા માટે પી.સી. એક્ટની કલમ ૪(૧) નીચે મુજબ ટાંકવી ફાયદાકારક છે:

“કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (૧૯૭૪ નો ૨), અથવા તે સમયે અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાયદામાં કંઈપણ સમાવિષ્ટ હોવા છતાં, કલમ ૩ ની પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ કરેલા ગુનાઓની ટ્રાયલ માત્ર સ્પેશિયલ જજો દ્વારા જ ચલાવવામાં આવશે.”

પેટા-કલમમાં એકમાત્ર શબ્દ "માત્ર" ની ગોઠવણી એવી છે કે પેટા-કલમનો મૂળ ઉદ્દેશ કલમ ૩(૧) માં સમાવિષ્ટ તમામ ગુનાઓની ટ્રાયલ ચલાવવા

માટે સ્પેશિયલ જજોની હકુમતની વિશિષ્ટતા પર ભાર મૂકવાનો સમજી શકાય છે.
તે પેટા-કલમ વાંચતી વખતે આગળ જોઈ શકાય છે. તે નીચે મુજબ છે:

“કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર, સત્તાવાર ગેઝેટમાં જાહેરનામા દ્વારા,
નીચેના ગુનાઓની ટ્રાયલ ચલાવવા માટે જાહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરી
શકાય તેવા વિસ્તાર અથવા વિસ્તારો માટે અથવા તેવા કેસ અથવા
કેસોના જૂથ માટે જરૂરી હોય તેટલા સ્પેશિયલ જજોની નિમણૂક કરી શકે
છે, એટલે કે:-

(એ) આ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કોઈપણ ગુનો; અને
(બી) કલમ (એ) માં નિર્દિષ્ટ ગુનાઓ પૈકી કોઈપણ ગુનો કરવાનો કોઈપણ
ષડયંત્ર અથવા કરવાનો કોઈપણ પ્રયાસ અથવા કોઈપણ ગુનાનું કોઈપણ
દુષ્પ્રેરણ.”

આમ, પેટા-કલમની કલમ (બી) અન્ય લોકો સાથેના કાવતરામાં અથવા
પી.સી. એક્ટ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર "કોઈપણ ગુના" ના દુષ્પ્રેરણ દ્વારા આચરવામાં
આવેલા ગુનાઓને આવરી લે છે. જો પી.સી. એક્ટ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર "કોઈપણ
ગુના" નું આવું કાવતરું અથવા દુષ્પ્રેરણ "માત્ર" સ્પેશિયલ જજ દ્વારા જ ટ્રાયલ
ચલાવી શકાતું હોય, તો ગુનાની ટ્રાયલના હેતુ માટે દુષ્પ્રેરક અથવા કાવતરાખોરને
દોષિત સરકારી કર્મચારીથી અલગ કરી શકાય તેવી કલ્પના અશક્ય છે. જો
પી.સી. એક્ટ હેઠળ સરકારી કર્મચારી કોઈપણ ગુનો આચરે તે માટેની ફોજદારી
કાવતરાનો કોઈ બિન-સરકારી વ્યક્તિ પણ સભ્ય હોય, અથવા જો આવી બિન-

સરકારી વ્યક્તિએ સરકારી કર્મચારી આચરે છે તેવા કોઈપણ ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કર્યું હોય, તો આવી બિન-સરકારી વ્યક્તિ પણ આ બાબતમાં હકુમત ધરાવતા સ્પેશિયલ જજની કોર્ટ સમક્ષ સરકારી કર્મચારી સાથે ટ્રાયલ ચલાવવા માટે જવાબદાર છે.

વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી કે.કે. વેણુગોપાલે એવી દલીલ કરી હતી કે પી.સી. એક્ટ, એક વિશેષ અધિનિયમ હોવાથી, તેણે ગુનાઓના દુષ્પ્રેરણના ચોક્કસ કેસોને પોતાના દાયરામાં લીધા છે. જુઓ પી.સી. એક્ટની કલમો ૧૦ અને ૧૨. તે કલમો નીચે ટાંકવામાં આવી છે:

“૧૦. કલમ ૮ અથવા ૯ માં વ્યાખ્યાયિત ગુનાઓના સરકારી કર્મચારી દ્વારા દુષ્પ્રેરણ માટેની સજા.-જે કોઈ, સરકારી કર્મચારી હોવા છતાં, જેના સંદર્ભમાં કલમ ૮ અથવા કલમ ૯ માં વ્યાખ્યાયિત કોઈપણ ગુનો આચરવામાં આવે છે, તે ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કરે છે, પછી ભલે તે ગુનો તે દુષ્પ્રેરણના પરિણામે આચરવામાં આવ્યો હોય કે ન હોય, તે કેદની સજા માટે શિક્ષાપાત્ર થશે જેની મુદત છ મહિના કરતાં ઓછી નહીં હોય પરંતુ જે પાંચ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે અને દંડ માટે પણ જવાબદાર રહેશે.”

“૧૨. કલમ ૭ અથવા ૧૧ માં વ્યાખ્યાયિત ગુનાઓના દુષ્પ્રેરણ માટેની સજા.-જે કોઈ કલમ ૭ અથવા કલમ ૧૧ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કોઈપણ ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કરે છે, પછી ભલે તે ગુનો તે દુષ્પ્રેરણના પરિણામે આચરવામાં આવ્યો હોય કે ન હોય, તે કેદની સજા માટે શિક્ષાપાત્ર થશે જેની મુદત છ

મહિના કરતાં ઓછી નહીં હોય પરંતુ જે પાંચ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે અને દંડ માટે પણ જવાબદાર રહેશે.”

વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ પી.સી. એક્ટ હેઠળ અન્ય કોઈ પ્રકારનું દુષ્ક્રિયા ખાસ કરીને શિક્ષાપાત્ર બનાવવામાં આવ્યું ન હોવાથી પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુનાનું બિન-સરકારી વ્યક્તિ દ્વારા દુષ્ક્રિયા કરવાનો કોઈ પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થઈ શકે નહીં.

એ સાચું છે કે કલમ ૧૦ એ કલમ ૮ અને કલમ ૯ હેઠળ વ્યાખ્યાયિત ગુનાઓના દુષ્ક્રિયાના કેસ સાથે સંબંધિત છે, અને એ પણ સાચું છે કે કલમ ૧૨ ખાસ કરીને કલમ ૭ અને ૧૧ હેઠળના ગુનાઓના દુષ્ક્રિયાના કેસ સાથે સંબંધિત છે. પરંતુ પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩ માં નિર્દિષ્ટ કોઈપણ ગુનાના દુષ્ક્રિયાની પી.સી. એક્ટ પરિકલ્પના કરતો નથી તેવું માનવા માટેનો તે કોઈ આધાર નથી. વિદ્વાન વકીલે કલમ ૧૩(૧)(ઈ) પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરીને વિગતો આપી કે તે ગુનાના સ્વરૂપથી જ તે સંપૂર્ણપણે સંબંધિત સરકારી કર્મચારી સાથે સંબંધ ધરાવે છે કારણ કે પુરાવાનો બોજો ઉતારવા માટે સહ-આરોપીની કોઈ ભૂમિકા નથી. કલમ ૧૩(૧)(ઈ) આ મુજબ વંચાય છે:

“સરકારી કર્મચારી ગુનાહિત ગેરવર્તણૂકનો ગુનો આચરે છે તેમ કહેવાય,-
(ઈ) જો તે અથવા તેના વતી કોઈ વ્યક્તિ, તેના હોદ્દાના સમયગાળા દરમિયાન કોઈપણ સમયે, નાણાકીય સંસાધનો અથવા પોતાની આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં અપ્રમાણસર સંપત્તિ ધરાવતી હોય

અથવા ધરાવતી રહી હોય, જેનો સરકારી કર્મચારી સંતોષકારક રીતે
હિસાબ આપી શકતો નથી.

સ્પષ્ટીકરણ.-આ કલમના હેતુઓ માટે, 'આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો' એટલે
કોઈપણ કાયદેસરના સ્ત્રોતમાંથી મળેલી આવક અને આવી પ્રાપ્તિની
જાણ સરકારી કર્મચારીને તે સમયે લાગુ પડતા કોઈપણ કાયદા, નિયમો
અથવા હુકમોની જોગવાઈઓ અનુસાર કરવામાં આવી હોય.”

એ યાદ રાખી શકાય કે આ કોર્ટે એમ. કિષ્ના રેડ્ડી વિરુદ્ધ સ્ટેટ કેપ્યુટી
સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ઓફ પોલીસ, હૈદરાબાદ, (૧૯૯૨) ૪ એસસીસી ૪૫ માં નીચે
મુજબ ઠેરવ્યું છે:

“૧૯૪૭ ના અધિનિયમની કલમ ૫(૧)(ઈ) નું વિશ્લેષણ જે ૧૯૮૮ ના
નવા અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) ને અનુરૂપ છે તે દર્શાવે છે કે તે માત્ર
મિલકત મેળવવી એ અધિનિયમની જોગવાઈઓ હેઠળ ગુનો બનતો નથી
પરંતુ આવા કબજાનો સંતોષકારક હિસાબ આપવામાં નિષ્ફળતા છે જે
કબજાને કાયદાનું ઉલ્લંઘન કરનાર તરીકે વાંધાજનક બનાવે છે.”

આમ, ગુનાના સ્ફટિકીકરણ માટે બે પૂર્વધારણાઓ એકસાથે જોડાવી
જોઈએ, એટલે કે, સરકારી કર્મચારીની આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો કરતાં
અપ્રમાણસર મિલકત અથવા સંસાધનોનો કબજો અને સરકારી કર્મચારી તેનો
હિસાબ આપવામાં અસમર્થતા. પ્રથમ અંગ અંગે પુરાવાનો બોજો ફરિયાદપક્ષ પર
છે જ્યારે બીજા અંગને સાબિત કરવાની જવાબદારી સરકારી કર્મચારી પર છે. તેથી

એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે સદરહુ ગુનાની ટ્રાયલમાં બિન-સરકારી વ્યક્તિની કોઈ ભૂમિકા નથી અને તેથી પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુના માટે તેને કલ્પનાત્મક રીતે પણ સરકારી કર્મચારી સાથે જોડી શકાય નહીં.

પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩ એ પીનલ કોડની કલમો ૧૬૧ થી ૧૬૫-એ ના વિકલ્પ તરીકે ઘડવામાં આવી છે જે તે કોડના પ્રકરણ ૯ નો ભાગ હતી જેનું શીર્ષક "સરકારી કર્મચારીઓ દ્વારા અથવા તેને સંબંધિત તમામ ગુનાઓ" હતું. તે કલમો પી.સી. એક્ટની કલમ ૩૧ ના ઘડતર સાથે જ પીનલ કોડમાંથી રદ કરવામાં આવી હતી (જુઓ પી.સી. એક્ટની કલમ ૩૧). અહીં નિર્દેશ કરવો યોગ્ય છે કે મૂળ જૂના પી.સી. એક્ટમાં કલમ ૧૩(૧)(ઈ) ને અનુરૂપ કોઈ જોગવાઈ ન હતી, પરંતુ સંથાનમ સમિતિની ભલામણ પર સદરહુ અધિનિયમમાં જૂના પી.સી. એક્ટમાં કલમ ૫(૧)(ઈ) નો સમાવેશ કરીને ૧૯૬૪ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. સંસદે પાછળથી "ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ સંબંધિત કાયદાને એકીકૃત અને સુધારવા" તરફ આગળ વધ્યું અને તે હેતુ માટે રજૂ કરાયેલા બિલમાં તેના હેતુઓ અને કારણોના કથન મુજબ નીચે મુજબ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું:

“સંથાનમ સમિતિની ભલામણોના આધારે ૧૯૬૪ માં પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૪૭ માં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો. સરકારી કર્મચારીઓ અને ગુનાહિત ગેરવર્તણૂક દ્વારા તેમને દુષ્પ્રેરણા આપનારાઓ સામે કામ લેવા માટે ઇન્ડિયન પીનલ કોડના પ્રકરણ ૯ માં જોગવાઈઓ

છે, ગેરકાયદેસર રીતે મેળવેલી સંપત્તિ જપ્ત કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે ક્રિમિનલ લો એમેન્ડમેન્ટ ઓર્ડિનન્સ, ૧૯૪૪ માં પણ જોગવાઈઓ છે. બિલ સરકારી કર્મચારીઓમાં ભ્રષ્ટાચાર સામે લડવામાં જોગવાઈઓને વધુ અસરકારક બનાવવા માટે સુધારાઓ સાથે આ તમામ જોગવાઈઓનો સમાવેશ કરવા માંગે છે.”

આમ, નવા અધિનિયમનો એક ઉદ્દેશ્ય તમામ જોગવાઈઓને વધુ અસરકારક બનાવવા માટે સામેલ કરવાનો હતો. પીનલ કોડની કલમ ૧૬૫-એ આ મુજબ વંચાતી હતી:

“કલમ ૧૬૧ અથવા કલમ ૧૬૫ માં વ્યાખ્યાયિત ગુનાઓના દુષ્પ્રેરણ માટેની સજા.-જે કોઈ કલમ ૧૬૧ અથવા કલમ ૧૬૫ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કોઈપણ ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કરે છે, પછી ભલે તે ગુનો તે દુષ્પ્રેરણના પરિણામે આચરવામાં આવ્યો હોય કે ન હોય, તેને કોઈપણ વર્ણનની કેદની સજા થશે જેની મુદત ત્રણ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે શિક્ષા થશે.”

તેથી, કાયદાકીય આશય સ્પષ્ટ છે કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના તમામ વિવિધ ગુનાઓના દુષ્પ્રેરકો સામે પણ સ્પેશિયલ જજ દ્વારા લેવામાં આવતી સમાન ટ્રાયલમાં સરકારી કર્મચારી સાથે જ કાર્યવાહી થવી જોઈએ.

શ્રી કે.કે. વેણુગોપાલે એ સ્થાપિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો કે પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુનાને પેટા-કલમની કલમો (એ) થી (ડી) માં ગણાવેલ સરકારી કર્મચારીની ગેરવર્તણૂકના વિવિધ પાસાઓના પરિણામ તરીકે સમજવાનો છે જે સરકારી કર્મચારી આચરી શકે છે. તેમના મતે, જ્યાં સુધી અયોગ્ય રીતે મેળવેલી સંપત્તિનો અગાઉની કલમોમાં વિચારાયેલા સ્ત્રોતો સાથે સંબંધ ન હોય ત્યાં સુધી સરકારી કર્મચારીને કલમ ૧૩(૧) ની કલમ (ઈ) હેઠળ દોષિત ઠેરવી શકાય નહીં. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલે તેમની દલીલ આ રીતે વિસ્તૃત કરી: જો કોઈ સરકારી કર્મચારી કાયદેસર રીતે માન્ય ન હોય તેવા, પરંતુ પેટા-કલમની અગાઉની કોઈપણ કલમ હેઠળ ન આવતા હોય તેવા કેટલાક સ્પષ્ટ સ્ત્રોતો દર્શાવીને વધારાની સંપત્તિનો હિસાબ આપવામાં સક્ષમ હોય, તો તે તેના પર લાદવામાં આવેલા બોજામાંથી મુક્ત થશે. તેમણે આ પ્રકારનું ઉદાહરણ ટાંક્યું:

જો સરકારી કર્મચારી કોર્ટને ખાતરી કરાવે કે તેની પાસે રહેલી વધારાની સંપત્તિ તેના પુત્રના સસરા પાસેથી તેને મળેલ દહેજની રકમને આભારી છે, તો સરકારી કર્મચારી ઉપરોક્ત કલમ હેઠળ દોષિત ઠરવા પાત્ર નથી.

ઉપરોક્ત દલીલ કદાચ પી.સી. એક્ટ ૧૯૮૮ ના ઘડતર પહેલાં રજૂ કરી શકાઈ હોત કારણ કે જૂના પી.સી. એક્ટની કલમ ૫(૧)(ઈ) માં કલમ ૧૩(૧)(ઈ) માં હવે છે તેવું "સ્પષ્ટીકરણ" સમાવિષ્ટ ન હતું. સ્પષ્ટીકરણ મુજબ કોર્ટને સંતોષ આપવાના હેતુ માટે સરકારી કર્મચારીની "આવકના જાણીતા સ્ત્રોતો" "કોઈપણ કાયદેસરનો સ્ત્રોત" હોવો જોઈએ. કાયદેસરનો સ્ત્રોત હોવા ઉપરાંત સ્પષ્ટીકરણ

વધુમાં આદેશ આપે છે કે સંબંધિત સમયે આવા સરકારી કર્મચારીને લાગુ પડતા કોઈપણ કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર આવી આવકની પ્રાપ્તિની જાણ સરકારી કર્મચારી દ્વારા કરવામાં આવી હોવી જોઈએ. તેથી સરકારી કર્મચારી હવે કાયદેસર રીતે પ્રતિબંધિત અન્ય સ્ત્રોતો દર્શાવીને પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) ની પકડમાંથી છટકી શકતો નથી, ભલે આવા સ્ત્રોતો પેટા-કલમની કલમો (એ) થી (ડી) ના દાયરા બહાર હોય.

એવી દલીલમાં કોઈ દમ નથી કે કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુનાની અન્ય વ્યક્તિ દ્વારા દુષ્પ્રેરણા થઈ શકતી નથી. પીનલ કોડની કલમ ૧૦૭ માં "દુષ્પ્રેરણા" ની વ્યાખ્યા નીચે મુજબ આપવામાં આવી છે:

“૧૦૭. કોઈ બાબતનું દુષ્પ્રેરણા.-કોઈ વ્યક્તિ કોઈ બાબત કરવા માટે દુષ્પ્રેરણા કરે છે, જે-પ્રથમ.-તે બાબત કરવા માટે કોઈપણ વ્યક્તિને ઉશ્કેરે છે; અથવા બીજું.-તે બાબત કરવા માટેના કોઈપણ ષડયંત્રમાં એક અથવા વધુ અન્ય વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સાથે જોડાય છે, જો તે ષડયંત્રના અનુસંધાનમાં અને તે બાબત કરવા માટે કોઈ કૃત્ય અથવા ગેરકાયદેસર લોપ થાય છે; અથવા ત્રીજું.-કોઈ કૃત્ય અથવા ગેરકાયદેસર લોપ દ્વારા, તે બાબત કરવામાં ઈરાદાપૂર્વક મદદ કરે છે.”

“પ્રથમ” કલમ (એટલે કે ઉશ્કેરણી) માટે કલમમાં નીચેનું સ્પષ્ટીકરણ

ઉમેરવામાં આવ્યું છે:

“સ્પષ્ટીકરણ ૧.-જે વ્યક્તિ, ઇરાદાપૂર્વકની ખોટી રજૂઆત દ્વારા, અથવા તે જે મહત્વની હકીકત જાહેર કરવા બંધાયેલ છે તેને ઇરાદાપૂર્વક છુપાવીને સ્વેચ્છાએ કોઈ બાબત કરાવે છે અથવા મેળવે છે, અથવા કરાવવા કે મેળવવાનો પ્રયાસ કરે છે, તે તે બાબત કરવા માટે ઉશ્કેરે છે તેમ કહેવાય.”

“ત્રીજું” કલમ (એટલે કે ઇરાદાપૂર્વક મદદ કરવી) માટે નીચેનું સ્પષ્ટીકરણ

ઉમેરવામાં આવ્યું છે:

“સ્પષ્ટીકરણ ૨.-જે કોઈ, કોઈ કૃત્ય આચરતાં પહેલાં અથવા તે સમયે, તે કૃત્ય આચરવાની સુવિધા માટે કંઈપણ કરે છે, અને તેના દ્વારા તે આચરવાની સુવિધા આપે છે, તે તે કૃત્ય કરવામાં મદદ કરે છે તેમ કહેવાય.”

શ્રી શાંતિ ભૂષણે અમુક ઉદાહરણો ટાંક્યા જે, અમારા મતે, પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) ની સરખામણીમાં પીનલ કોડની કલમ ૧૦૭ ની ત્રણેય કલમો સાથે બંધબેસતા દુષ્પ્રેરણના કેસોને સ્પષ્ટ કરશે. ટાંકવામાં આવેલું પ્રથમ ઉદાહરણ આ છે:

જો એ, જે સરકારી કર્મચારીનો નજીકનો સંબંધી છે, તે તેને કહે છે કે કેવી રીતે અન્ય સરકારી કર્મચારીઓ લાંચ લઈને વધુ ધનવાન બન્યા છે અને એ સરકારી કર્મચારીને અમીર બનવા માટે તેવું જ કરવા સમજાવે છે અને સરકારી

કર્મચારી તે મુજબ વર્તે છે. જો તે સાબિત થયેલી સ્થિતિ હોય તો તેમાં કોઈ શંકા હોઈ શકે નહીં કે એ એ ઉશ્કેરણી દ્વારા ગુનાનું દુષ્પ્રેરણ કર્યું છે.

આગળનું ઉદાહરણ આ છે:

સરકારી કર્મચારી સહિત ચાર વ્યક્તિઓ લાંચ દ્વારા મોટી રકમ એકત્રિત કરવાનું નક્કી કરે છે અને બાકીની વ્યક્તિઓ સરકારી કર્મચારીને આવા નાણાં તેમના નામે રાખવા પ્રેરે છે. જો આ સાબિત થયેલી સ્થિતિ હોય તો તે તમામ વ્યક્તિઓ ષડયંત્ર દ્વારા દુષ્પ્રેરણ માટે દોષિત છે.

છેલ્લું ઉદાહરણ આ છે:

જો કોઈ સરકારી કર્મચારી તેના નજીકના મિત્ર એ ને કહે છે કે તેણે લાંચ દ્વારા નોંધપાત્ર સંપત્તિ મેળવી છે પરંતુ તે તેને રાખી શકતો નથી કારણ કે તેનો હિસાબ આપવા માટે તેની પાસે કોઈ જાણીતો આવકનો સ્ત્રોત નથી, તે એ ને વિનંતી કરે છે કે સદરહુ સંપત્તિ એ ના નામે રાખવામાં આવે, અને એ તેમ કરવામાં સરકારી કર્મચારી પર ઉપકાર કરે છે. જો તે સાબિત થયેલી સ્થિતિ હોય તો એ પીનલ કોડની કલમ ૧૦૭ ની "ત્રીજું" કલમ હેઠળ આવતા દુષ્પ્રેરણ માટે દોષિત છે.

આવા ઉદાહરણો પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૧)(ઈ) હેઠળના ગુનાનું બિન-સરકારી વ્યક્તિઓ દ્વારા કેવી રીતે દુષ્પ્રેરણ થઈ શકે છે તેના યોગ્ય ઉદાહરણો છે. આવા ગુનેગાર સામે કાર્યવાહી ચલાવવાનો એકમાત્ર માર્ગ પી.સી. એક્ટમાં

પરિકલ્પિત ટ્રાયલ દ્વારા છે.

ઉપરોક્ત કારણોસર અમે અપીલકર્તાઓની એવી દલીલોની પ્રશંસા કરવામાં અસમર્થ છીએ કે પી.સી. એક્ટ હેઠળ તેમની સામે કાર્યવાહી ચલાવવા તેઓ જવાબદાર નથી. તદનુસાર અમે આ અપીલો ફગાવી દઈએ છીએ.

અપીલો ફગાવી દેવામાં આવી.

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====